

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1961

BRNO 1962

Výzkum slovanského pohřebiště v Josefově /okr. Hodonín/.

Eva Šráčková

V letech 1958-1961 prováděl Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně ve spolupráci s muzeem v Hodoníně systematický plošný odkryv slovanského pohřebiště z období Velkomoravské říše na okraji obce Josefova /okr. Hodonín/. Výsledky výzkumu mají přispět k poznání kultury zemědělského osídlení a ke srovnání této kultury s kulturou nedalekého feudálního centra na hradisku v Mikulčicích, které je od výzkumu v Josefově vzdáleno pouze 8 km.

Pohřebiště se rozkládalo na ploše 2160m². Na této ploše bylo z velkomoravského období odkryto celkem 176 hrobů, jeden dvojhrob lidu s keramikou zvoncovitých pohárů, v západní části návrší sídliště lidu věteřovské kultury. Na východní straně pohřebiště z velkomoravského období navazuje pohřebiště řadové z XI. století, datované esovitými záušnicemi a svatoštěpánskými denáry. Na této ploše bylo celkem odkryto z velkomoravského období 176 hrobů.

Zásypy hrobů se jasně rýsovaly ve spraši po odkrytí humusové vrstvy. S výjimkou pěti hrobů ležely kostry na dně hrobové jámy v natažené poloze nznak a byly orientovány od západu k východu. Kostrový materiál se zachoval poměrně špatně; pouze v několika případech byla odkryta celá neporušená kostra.

Milodary jsou nerovnoměrně uloženy. V hlubokých, širokých hrobech s dřevěným obložení je vždy bohatství nálezů, proti tomu mělké a užší hroby nebývají tak bohatě vybaveny a méně než třetina hrobů měla kostru bez milodaru.

Nejčastěji je do hrobu kladena keramika, které bylo celkem nalezeno v 55 hrobech 65 kusů. Rovněž velmi častým nálezem je železný nůž; byla jím vybavena celá třetina mužských, ženských i dětských hrobů. V hrobech bojovníků jsou uloženy železné ostruhy a železné přezky a jsou doprovázeny železnou sekerou jako zbraní. V několika hrobech mužů byla ocílka, břitva a brousek. Do hrobů žen byly dávány především šperky, z nichž v největším počtu náušnice /ve 42 hrobech 63 pářů/, skleněné korálky, bronzové lunicovité závěsky a plíškové prsteny. Z pracovního nářadí jsou to hliněné přesleny a železné srpy.

Zajímavý nález byl v dětském hrobě č.18 na ploše A IV., kde na dně hrobové jámy ležely fragmenty dětské kostry v natažené poloze nznak, orientované od západu k východu. U pravé dlaně byl uložen železný nůž narušený rzí, u pravé klíční kosti zlatá keltská duhovka typu Athenae-Alkis/dle Paulsena 146 varianta/.^{1/} Duhovka byla do hrobu uložena zřejmě druhotně jako kousek zlata a měla sloužit jako Charonova mince, jak je tomu v několika případech i v hrobech na hradisku u Mikulčic 2.

Bohatství nálezů a jejich nerovnoměrné rozložení v hrobech svědčí o značné sociální diferenciaci mezi obyvatelstvem i v sídlištích mimo centra Velkomoravské říše. Bylo by jistě zajímavé zjistit, kde se nacházela osada k tomuto pohřebiště a zda se obyvatelstvo zabývalo pouze zemědělstvím.

1/ Za laskavé určení mince děkuji prom. hist. Jiřímu Sejbaloovi z MM v Brně.

2/ J. Poulík: The Latest Archaeological Discoveries from the Period of the Great Moravian Empire. /Historica I. 1959, str. 39/.

Grabung auf dem slawischen Gräberfelde in Josefov /Bez. Hodonín/. In den Jahren 1958-1961 führte das Archäologische Institut der ČSAV, Zweigstelle in Brno eine systematische Flächenabdeckung des slawischen Gräberfeldes aus der grossmährischen Zeit in Josefov /Bez. Hodonín/ durch.

Das Gräberfeld erstreckte sich auf einer Fläche von 2160 m². Ausser 176 Gräbern aus dem grossmährischen Zeitabschnitt wurde auch ein Doppelgrab mit Glockenbecherkeramik freigelegt, im westlichen Teile des Gräberfeldes eine Siedlung der Věteřover-Kultur und auf der östlichen Seite knüpft an die grossmährischen Gräber ein Reihengräberfeld aus dem XI. Jahrh. an.

Der Reichtum an Funden in den grossmährischen Gräbern, besonders aber Keramik, und ihre unregelmässige Verteilung, sprechen von einer bedeutenden sozialen Differenzierung auch auf Siedlungen ausserhalb der Zentren des Grossmährischen Reiches.

Die Grabungsergebnisse sollen zur Erkennung der Kultur der bäuerlichen Besiedlung und zu ihrem Vergleiche mit der Kultur des nahegelegenen grossmährischen Zentrums auf dem Burgwalle in Mikulčice beitragen.

Výzkum slovanského hradiště z 10. až 12. století u Spytihněvi.

Boris Novotný

Tab. 37.-39.

V září roku 1961 provedl Archeologický ústav ČSAV, pob. v Brně, za vedení referentova zjišťovací výzkum na hradišti u Spytihněvi /o. Gottwaldov/. Toto nížinné opevnění se kdysi rozkládalo na ostrově mezi meandrujícími rameny řeky Moravy, na levém břehu hlavního toku, v poloze zvané ještě dnes "Hradištsko".^{1/} Měnícemi se toky řeky bylo hradiště z velké části zničeno a do dnešní doby se zachovala pouze východní část opevnění v podobě zhruba 160 m dlouhého oblouku valu /původní délka oblouku před odceráním jz. části měřila 188 m/. V ohbí dochovalé části se zachoval rovněž původní povrch vnitřního areálu /zhruba 1/7 jeho plochy/. Podle pokusu o rekonstrukci průběhu valů, provedeném na základě stop valů a příkopu, patrných na leteckém snímku, mělo hradiště vejčité, případně podkovovitý tvar. Jak již bylo uvedeno, původní povrch velké části areálu hradiště i a valem a příkopem byl zničen pohybujícím se ramenem řeky, jak konečně dokládá jeho pozůstatek, slepé rameno /které před odumřením postupovalo ve směru od západu až k dochovanému zbytku opevnění/. Zkušební sondy na zničené ploše proto nemohly zjistit ani stopy po původním povrchu vnitřního areálu. Z vnější strany dochovaného zbytku valu vznikl výhozem jílové hlíny při jeho budování příkop, jehož mokřinatý oblouk ještě dnes obklopuje zbytek opevnění.

Výzkum měl za úkol zjistit v první řadě, jakým způsobem byl budován val opevnění. Za tím účelem jsme vedli výzkumnou sondu přes šířku valu v jeho orbou

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1961.

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.
- Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.
- Překlady: prom.hist R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: B. Ludíková.
- Na titulní stránce: Rozvinutý ornament stříbrného gombíku z hrobu 11
od 7. kostela.
- Vydáno jako rukopis - 350 kusů - neprodejné.